

Varázsszer, az „Ördög útja”, vagy valami más?

Érzelmek nélkül a kortizonról

Egyetemi éveim alatt, az egyik legkiemelkedőbb koponyájú diákot kérdeztem a hogyan továbbról. Természetvédelmi örnek készült. Járnai a gátat. Figyelni az ürgéket... Soha nem tűnt anyagiasnak. Sokkal jobban értékelte az emberi, mint az anyagi értékeket. Valahogy mégsem értettem.

Aztán egyszer egy egyetemi országjáráson, összetalálkoztunk egy gulyással.

„Sokat, talán túl sokat láttam. Bár ne láttam volna!” Mondta az öreg gulyás, mikor a diákok megkérdezték: Miért marhákat legeltet? Valahogy így éreztem én is, mikor a doppingkérdéssel foglalkoztunk. Jobb lett volna nem látni, nem olvasni, elbújni a világ elől. Hagyni az egészséget. Erre kiábrándultságomban – kissé valóban sajátos stílusban - megírtam a Kuruzslók, mesemondók, álmodozók +-t. Majd, ahogy Arany János írta a Walesi bárdokban: „...Ah, lágyabb ének kell nekünk...” átírtam. A lényegi mondanivalón azonban nem tudtam változtatni.

Sajnos a galambász – a magyar is – sokat akar. Túl sokat. Túl gyorsan. S mivel egyik percről a másikra nem jut előre, rálátás hiányában varázsszereket keres. Nem dűcot, nem állományt épít. Nem rendszerben gondolkodik. Varázsszereket keres. Az egyik ilyen „varázslatos (ható)anyag” a kortizon. Sőt, van, aki mellékhatás nélküli, kortizon hatásával azonos hatású vegyületeket tartalmazó olajokat készít, s kínál. Önmagát kínálja a kérdés: Tisztában vagyunk a kortizon hatásmechanizmusával, vagy „csak” rosszul értelmeztünk egy kiragadott szövegrészt?

Megpróbáltam hát kortizon témában rálátással rendelkező szakembereket megnyerni, egy reális képet adó kortizon hatásait bemutató anyag összeállításához.

Az anyag összeállt. Előző írásom tanulságain okulva, igyekeztem mindennemű kitérőt, oldalhajlítást, legfőképpen érzelmeket kerülve önök elé tárni.

Törekedtem fenti szándékomat írásom címválasztásában is markánsan kifejezni. Címválasztásom tehát nem a véletlen játéka.

Érzelmek nélkül a kortizonról

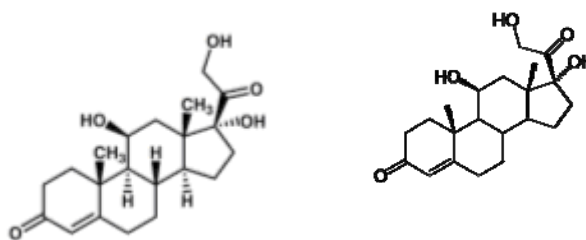
Sokan vannak, kik a kortizont a természetgyógyászat egyik „eszközeként” ismerik. Valóság, marketing, „megvezetés”? A válasz közel sem egyszerű.

Kétségtelenül, némi jóindulattal a kortizon terápiát természetgyógyászati eljárásnak is nevezhetjük, mivel természetes vegyületet, illetve annak elvben ugyanolyan hatású, csekély módosítással előállított mesterséges változatait alkalmazza. A természetgyógyászat azonban arra törekszik, hogy helyreállítsa a szervezet saját szabályozó folyamatait. Ezzel szemben a kortizon-terápia inkább az immunrendszer és a gyulladások "elnyomását" célozza.

Mi is az a kortizon?

A gyógyszervegyészek, kémikusok a vegyületet, az alábbi szerkezeti képlettel jelölik.

Igen, tudom, ez túl tudományos, köze nincs a galambászathoz, s nem visz előre! Mivel nem lehet célt, hogy az olvasót az írás letételére bírjam, a tudomány e részének áttekintését ennyivel fejezzük is be! A „gyakorlati galambásznak” ezek az ismeretek nem sokat mondanak. Talán szerencsésebb, ha megpróbállok néhány tény - a kortizon postagalambászat „eredményességére” gyakorolt hatása témakörből - kiragadására szorítkozni.

Tehát, mi is az a kortizon és valójában milyen hatásai vannak?

A kortizon a gerincesek mellékvesekérgében termelődő **szteroid hormon**, amely valójában **hidrokortizon** néven is ismert. A kortizon, néhány más hormonnal együtt ún. **stresszhormon**. Ez, nagyon leegyszerűsítve a következő mechanizmus alapján „dolgozik”: Veszély esetén a mellékvesekéreg fokozott mennyiségben választ ki olyan stressz-hormonokat, mint az adrenalin, a noradrenalin és a kortizon, mert ezek arra szolgálnak, hogy ellássák a szervezetet a várható testi megterhelés menedzseléséhez (fuss el, vagy harcolj!) szükséges cukorral és zsírral. Ilyen esetekben a szervezet a túlélés érdekében mindent háttérbe szorít. Hogy mindennek mi köze a postagalambászathoz? Írásom célja, hogy ezeket az összefüggéseket megismertessem Önökkel. ...de ne rohanjunk annyira! A kortizon tehát szteroid hormon. Ahhoz, hogy a kortizont megértsük, tekintsük át először a szteroidok általános hatásait!

A *szteroid hormonok* sok létfontosságú működésért felelősek. Köztük a nemi jellegekért, a **só- és víz**háztartás egyensúlyáért, valamint az izomzat és a csontok tömegének alakulásáért. A postagalambász nyilván nem ezért adagolja, mivel ezzel – valószínűleg - nem lehet versenyt nyerni.

...de mi a helyzet a kortizonnal? A humán gyógyászat a kortizont többek közt gyulladáshatására, az immunrendszer működésének gátlására ajánlja. Ezek nem mellékhatások. Ezek hatások, melyeket az orvostudomány sok esetben igyekszik tudatosan kihasználni.

Tudatosan! A szónak komoly jelentősége van! Tudást, ismeretanyag birtoklását feltételezi. A kortizon – mint szteroid hormon - humán vonatkozásban említett hatásait azonban, a „leleményes” galambász is megpróbálja kihasználni.

A „kortizonnal varázslók” egy része a „szert” egynapos hosszútávra kosarazott galamb „felkészítéséhez” is javasolja. A rendszer ezen elvek szerint a következő, „rendkívül egyszerű” módon működne:

Zömmel egynapos hosszútávra „készített” galambokat, a kosarazás előtti néhány napban kortizonnal kezelnek. A kortizon kezelést a zsírok és keményítő, esetlegesen a testfehérjék (pl. izom) bontásából cukrok előállítására, uram bocsá ennek a folyamatnak a fokozása, a „fájdalomküszöb kitolása” céljából adagolják. Majd, az utolsó „kortizon kezeléssel” egy időben, - mivel a kortizon egyik hatása (nem mellékhatása!!!) az immunrendszer működésének gátlása (csökkentése) – az esetleges fertőzések megfékezése céljából, széles terápiás sávú antibiotikumot (CX, Linco) injekciónak a galambba. A galamb így „energiával

töltve, s fájdalomküszöbét tompítva” – szerintük – „képes kimenni a világból.” A kortizonnak tehát néhányan csodatévő hatást tulajdonítanak. Vajon valóban rendelkezik ilyen hatással?

A postagalambász leleményes ugyan, de az esetek túlnyomó többségében nem rendelkezik egy orvos tudásával. Aki rendelkezik a témára vonatkozó minimális alapismerettel, az ilyen irányú alkalmazást véletlenül sem ajánl! A fenti elképzelés a tudomány jelenlegi álláspontja alapján ugyanis nem több mint képtelenség! **Határozottan képtelenség!!!!** A kortizon ugyanis hatásának kifejtése után (rendkívül) gyorsan inaktiválódik (elveszti hatását). **Hatását a szervezetbe juttatást követően, néhány órán, maximum fél napon keresztül képes kifejtetni.** Humán vonatkozásban ezért javasolják napi két-, esetenként háromszori adagolását.

A fentiek okán, egynapos hosszútávra kosarazott galamb esetében pozitív (teljesítményfokozó) hatásaival nem számolhatunk! A következő kérdés, hogy alkalmazása esetén szükségszerűen számolnunk kell-e, s ha igen milyen, s milyen mértékű mellékhatásokkal? Kezdjük ismét általánosságban a szteroidok „mellékhatásainak” áttekintésével!

A szteroidok mellékhatásai

Nagyobb dózisban vagy hosszabb időn át adva a kortikoszteroidok élettani hatásai túlzott mértékűvé válnak és ez mellékhatások kialakulásához vezet. A kortikoszteroidok legjelentősebb mellékhatása, hogy hosszú távú, vagy nagy dózisu alkalmazás után hirtelen abbahagyáskor mellékvesekéreg-elégtelenség tünetei mutatkoznak.

Ezért van az, hogy hosszú távú kezelés után fokozatos adagcsökkentéssel állítják le a terápiát. Rövid idejű, nagy dózisu kortikoszteroid kezelést is sokszor úgy folytatnak le, hogy az első nap nagy dózist adnak, majd minden nap egyre csökkentik azt. Erre – természetesen – a postagalambsportban nem igazán van lehetőség. Képzeld el, amint a kísérő beadja a csökkentett adagú kortizont ez eresztés előtt közvetlen! Erre csak akkor lehet lehetősége, ha egyes ketreceket külön „kezel”(-ne). Ekkora fantáziánk azért nem lehet! Erősen hiszem, hogy nem és nem lehet indokolható a deponált tápanyagokként szolgáló vegyületek (keményítő, zsírok, esetlegesen fehérjék) bontása céljából kortizonnal galambot kezelni! A galamb gyorsan hasznosítható szénhidrátokkal – pl. szőlőcukor – orálisan (szájon át) ma már számtalan készítménnyel (legegyszerűbb módon szőlőcukorral) gond nélkül ellátható! A másik többször elhangzó „érvelés” a szállítási stressz „tompítása”. Ezt a galambnak fel kell tudnia dolgozni!

A kortizonnal „varázslók” mellékhatásként – alappal - a védekezőképesség csökkent működésével számolnak. Ezt ellensúlyozandó, a galambot kosarazás előtt közvetlenül antibiotikum „kezelésben” részesítik. Oltják. Többek véleménye szerint a (vélt) teljesítménynövekmény nem másnak, mint a mellékhatás ellensúlyozásának szánt antibiotikum kezelésnek tulajdonítható. Természetesen ennek is megvan a galamb szervezetére gyakorolt rendkívül negatív hatása.

Egy másik alkalmazási terület, melyen a „kortizonnal varázslók” a „szert” bevetik a fiatal galambok felkészítése és versenyeztetése. Vannak, akik hosszú időn át kortizonnal kezelt – többnyire fiatal – galambjaikat ún. „antibiotikum ernyő” alatt próbálják tartani. Számomra már a kifejezés is abszurd, de nézzük, mivel indokolják „szükségszerűségét”!

Fokozott fertőzésveszély kortikoszteroid kezelés alatt

Kezdjük megint a „gyűjtőcsoport” a szteroidok immunitásra gyakorolt hatásainak áttekintésével! A kortikoszteroidok immunrendszert gátló hatásának következménye, hogy a fertőzésekre vagy sejtkárosodásokra bekövetkező immunválasz csökken. Az említett események láz nélkül, jó közérzet mellett, gyulladással válaszreakció nélkül idézhetnek elő komoly elváltozásokat.

A nyugvó betegségek fellángolhatnak, az egyidejű fertőzések pedig súlyos következményekkel járhatnak. Jó példa erre, ha asztmára inhaláló készülékes szteroidot alkalmazunk, akkor használat után mindig kötelező a száj- és toroköblítés, különben a helyi immungyengítés miatt Candida-fertőzés léphet fel.

Szteroidok alkalmazáskor nem ajánlott védőoltások beadatása sem, ugyanis az immunrendszer gyengesége miatt nem alakulhat ki a megfelelő immunválasz, sőt élő oltóanyagok esetén még a fertőzésveszély, a betegség „belobbanásának” veszélye is fennáll.

Hogy hogy néz ez ki a gyakorlatban a (posta)galambra vonatkoztatva?

Nyilvánvalóan többen úgy vélik, feltaláltam a spanyol-viaszt. Nem. Nem találtam fel semmit. Egyszerűen megpróbáltam körbejárni egy témát, melynek a komoly galambászkultúrával rendelkező nemzeteknél komoly irodalma van. Hazánkban – **15 évvel ezelőtt** - a 1995. évi 1. Postagalambsport újságban jelent meg Roodhoft Dr. Stamm-mal készített, egyik riportjának fordítása Dr. Stamm 3. címmel. Az írás a kortizon-kérdés több lényeges elemét is érinti. Azoknak, akik nem emlékeznek, amolyan mementóként néhány gondolatot:

„...Roodhoft: Miért van manapság adeno- és herpesz vírus és miért nem volt korábban?

Dr. Stamm: Azt gyanítom, hogy az adeno- és herpesz vírus megjelenése a galambok azon természetellenes tartásának köszönhető, amit manapság üzünk velük. Itt kell megemlíteni például a kortizon használatát is. Azok az emberek, akik szintén túl sok kortizont kapnak könnyebben betegszenek meg, illetve fertőződnek. Ugyanez érvényes a galambokra is...”

...és aki azt hiszi, hogy ezzel vége, téved!

A szteroidok és a cukorbetegség

A fenti általános hatásain túl, főbb hatásai közé tartozik a zsírok és a fehérjék szőlőcukorrá (glükózzá) való átalakítása, s fontos szerepet játszik a szervezetnek a fizikai és a lelki stressz elleni védekezésében... (Fuss el, vagy harcolj!- szindróma.) Egyes postagalambászok ezekkel indokolják teljesítményfokozó hatását.

A kortizon – mint stresszhormon – azon túl, hogy emeli a vércukorszintet, csökkenti a fehérjesszintézist, fokozza a fehérjelebontást, összességében csökkenti az izmok fehérjemennyiségét, ami izomgyengeséget, izomsorvadást okozhat, a növekedést lassíthatja, tollképződési zavarokat előidézhet elő... Sokan éppen ezt az előidézett fehérjehiányt jelölik meg a fiatal galambok kortizon által kiváltott, vedlést lassító hatásának (egyik) okaként. De valóban szükséges bevállalnunk a felsorolt mellékhatások megkísértését? Amennyiben valós a fenti teória, vajon ki mit kezd az ily módon versenyztetett fiatal galambjaival? Ez lenne az egyetlen eredmény centrikus megoldás? Mások mellett, - Steven van Bremen az Anker Alapítvány 1989. évi kiadványában megjelent „Postagalambsport Hollandiában” című írása

rövidesen a notarison - Dr. Stamm is határozottan leszögezi: Sötétítéssel a fiatalok vedlése kortizon nélkül problémamentesen lassítható.

A kortizon gyulladásgátló és immunszuppresszív hatóanyag

A kortizon az emésztőrendszerben csökkenti a kalcium felszívódását, míg a vesében növeli az ürítését. Ezáltal csökken a kalcium mennyisége, ami arra kényszeríti a szervezetet, hogy a csontokból mobilizálja a kalciumot. Fokozódik a csontbontás, mialatt a csontépítés üteme lelassul.

Befolyásolják a hangulatot, a viselkedést, az ingerlékenységet, eufóriát, depressziót vagy pszichotikus tüneteket okozhatnak. Fokozzák a véralvadékonyságot, és véralvadésgátlók hatását gyengítik. Hatásukra a sebgyógyulás elhúzódóbbá válik.

...és ezzel még mindig nincs vége!

Nem tudom, a madaraknál hogy működik, de humán viszonylatban dokumentált, ha úgy tetszik bizonyított tény, hogy az emberi szervezet az ún. passzív kortizont képes kortizollá alakítani.

Mindezekon túl a humán gyógyászat a kortizonterápiát, ha csak lehet helyileg alkalmazva, például bőrbetegségek esetén krém, asztma esetén belélegzés formájában és nem az egész szervezetre hatóan ajánlja.

Végezetül, ismételten egy pársoros Roodhoft - már említett - írásából:

„...Roodhoft: Az Ön véleménye szerint a kortizon használata doppingszernek minősül-e és mindez hova vezet a postagalambsportban?

Dr. Stamm: Azon az alapon és módon, ahogy a kortizont a galamboknak adják, igen. Ez a galambok legyengüléséhez vezet. E mellett beszennyezi a versenyek tisztaságát...”

Gondolom, most sokan valami megdöbbenő csattanót várnak összefoglalóként. Valóban sokat töprengtem a megfelelő befejezést keresve. Mindhiába. Ez az első, mondhatni mindez idáig egyetlen írásom, melyet így „kényszerülök” befejezni:

Kommentár nélkül.

Kaposvár, 2010-02-22

Vétek János